

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

יו"ל ע"י מערכת "תורת הקרבנות" בנשיאות הרבנים הגאונים :

רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

בגליון:

מצות שופר של ראש השנה
במקדש

ממן הגר"ש אלישיב זצוק"ל

***

לקט תגובות הקוראים

***

מסירת מודעה על נדרי הקדש

***

הבאת חטאת קודם יום הכיפורים

***

השתחוואה בנשים ביום הכיפורים

***

שהחינו בהבאת מנחה מן החדש'

***

הקטרת הקטורת בהיכל ביה"כ

***

שמיעת השופר והחצוצרות בר"ה

במקדש

***

ספיקות להלכה למעשה

בעבודת יום הכיפורים

***

שו"ת בדיני הקודש והמקדש

***

ניתן להשיג!

את הדיסק מכנס ההמחשה

של מכון "תורת הקרבנות"

פרטים בעמ' אחרון

***

לקניית כרטיסי הגרלה

של "להאיר"

עבור הכוללים בימי שישי

של מכון "תורת הקרבנות",

או לתרומות בהו"ק ובאשראי עבור

הפעילות המורחבת של המכון,

ניתן ליצור קשר

בטל' - 052-7653813

עיונים בהלכה

מן הגר"ש אלישיב זצוק"ל

נערך על ידי הרה"ג רבי יעקב יוסף ולדשיין שליט"א

מצות שופר של ראש השנה במקדש

מצוה מדברי קבלה לתקוע בראש השנה במקדש בחצוצרות וקול שופר, כמבואר במשנה בראש השנה (כ"ו ע"ב), "שופר של ראש השנה וכו' ופיו מצופה זהב, ושתי חצוצרות מן הצדדין, שופר מאריך וחצוצרות מקצרות, שמצות היום בשופר". ובגמ' (שם כ"ז ע"א), אמר רבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי, מאי קראה, דכתיב (תהילים צח, ו) בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה', לפני המלך ה' הוא דבעינן חצוצרות וקול שופר, אבל בעלמא לא.

וכתב הרמב"ם (פ"א מהל' שופר ה"ב), "במקדש היו תוקעין בראש השנה בשופר אחד, ושתי חצוצרות מן הצדדין, השופר מאריך והחצוצרות מקצרות, שמצות היום בשופר. ולמה תוקעין עמו בחצוצרות, משום שנאמר בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך, אבל בשאר מקומות אין תוקעין בראש השנה אלא בשופר בלבד".

קושיות האחרונים על דברי הגמ'

על דברי המשנה ושתי חצוצרות מן הצדדים, מקשה הגמ', ותרי קלי מי משתמעי, והתניא זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכולה לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע. ומשני בגמ', לכך מאריך בשופר. ובגמ' הקשו, שלא יתכן שלכך האריך בשופר בשביל לקיים באריכות הקול מצות שופר דאורייתא, שהרי שמע סוף תקיעה בלא תחילת תקיעה או תחילת תקיעה בלא סוף תקיעה לא יצא, וא"כ הדרא קושי' לדוכתי', האיך תקעו במקדש בחצוצרות וקול שופר, הא תרי קלי לא משתמעי. ובתחילה תירצה הגמ' שתרת קלי מחד גברא לא משתמעי, אבל מתרי גברי משתמעי. ואח"כ משני בגמ', שבדבר שהוא חביב יהיב דעתיה ושמע, הכא נמי בתקיעות במקדש, אידי דחביב יהיב דעתיה ושמע. [רבינו זצוק"ל הוסיף, שבתרת קלי מחד גברא, לא יועיל חביב. והראיה מלשון הברייתא, "אין האוזן יכולה לשמוע", זאת אומרת, שאין היכי תימצא שהאוזן

תוכל לשמוע, גם אם זה חביב¹, אבל בתרי גברי וחביב, יכולה האוזן לשמוע². ואלא למה מאריך, בשופר לידע שמצות היום בשופר.

והנה על קושית הגמ' מזכור ושמו, דמשם מוכח דתרי קלי לא משתמע, מקשים האחרונים והטורי אבן בראשם, הרי יש לומר דמה שאין האוזן יכולה לשמוע, היינו לשמוע את שני הקולות, כמו בזכור ושמו, אבל אם מכוין לשמוע אחד משתי הקולות, יכולה האוזן לשמוע. וא"כ מה הקשו בגמ' משופר שבמקדש, הרי שם יש דין לשמוע רק את קול השופר לחוד, שמצות היום בו.

ישוב הטורי אבן

ומיישב הטו"א, דכיון שהגמ' לומדת מהפסוק שבמקדש צריך חצוצרות, הרי שיש במקדש דין לשמוע גם את החצוצרות, וע"ז מקשה הגמ', איך אפשר לשמוע גם את קול השופר וגם את קול החצוצרות.

ובתירוץ הגמ' לכך מאריך בשופר, ביאר הטו"א, דבתחילת התקיעה בעוד שתוקע בשתייהן יחד, נותן לב לשמוע את קול החצוצרות לחוד, ובזה יוצא מצות החצוצרות, [שהרי כשמכוין לשמוע קול אחד מהשנים יכול לשמוע אותו הקול], ואח"כ כשמאריך בשופר, יוצא יד"ח שמיעת קול שופר.

והטעם שלא נאמר להיפך, שבתחילה יכוין לשמוע קול השופר, ואח"כ יאריך בחצוצרות, ויצא ידי שמיעת קול החצוצרות, כתב הטו"א, משום דעיקר מצות היום בשופר, ומשום הכי אם היה מאריך בחצוצרות, ונאמר שבאשר שומע שניהן יחד יתן לבו לקול שופר, חיישינן שמא יתן לבו לשמוע את החצוצרות ולא את השופר, משא"כ בחצוצרות, שאינן מצוה כל כך, לא חיישינן להו. עכ"ד.

ישוב הדברים באופן אחר

ונראה שאפשר לפרש לפי דרכו של הטו"א באופן אחר, ואין צריך להגיע למה שנדחק בזה. די ש לומר בתירוץ הגמ', לכך מאריך בשופר, דכיון דתרי קלי לא משתמע, וא"א לשמוע את שתי הקולות, א"כ מוכרח שכאשר נאמר בתורה 'בחצוצרות וקול שופר הריעו', היינו שצריך לשמוע את הקול של החצוצרות וקול השופר יחד, ובזה יוצא את המצוה מדברי קבלה של 'בחצוצרות

¹ וע"כ צ"ל שחביב משתמע רק מתרי גברי, דאל"כ למה בזכור ושמו לא משתמע, הרי זה חביב, וכמו שפי' רש"י ד"ה דחביבה ליה - חדשה היא לו.

² ברש"י דף ל"ד ע"ב ד"ה מתשעה מבואר, דאף לתירוץ השני שבגמ', שכיון דחביב יהיב דעתיה, זהו דוקא מתרי גברי, ע"י הגהות הב"ח שם. וכן מבואר ברבינו חננאל.

וזה לשון המאירי, "ששני קולות מאדם אחד, על ידי איזו סיבה אין נשמעים, אף בדבר החביב, והוא שאמרו בזכור ושמו בדבור אחד נאמרו מה שאין האוזן יכולה לשמוע, אבל שני קולות הבאים משני בני אדם, בדבר החביב לאדם, מתוך חבובו מטה אוזן ונשמעים, אבל בדבר שאינו חביב לו אין נש" מעים".

³ שהרי לדבריו, מצות 'בחצוצרות וקול שופר הריעו' מתקיימת ע"י ששומע רק קול החצוצרות, ותקיעת השופר עם החצוצרות הוא תנאי בעלמא לצורת קיום מצות שמיעת חצוצרות, וזה דוחק.

וקול שופר הריעו לפני המלך ה", ועפי"ז א"צ לדברי הטו"א, שצריך שיכוין לשמוע קול חצוצרות בשביל לקיים המצוה של בחצוצרות וקול שופר.

והטעם שמאריך דווקא בשופר, י"ל דכיון שכל מי שעמד במקדש ושמע את התקיעות של החצוצרות וקול שופר, יצא בזה גם מצות 'יום תרועה יהי לכם', ולא היה צריך לתקוע שוב כשהגיע לביתו, לכך מאריך בשופר, כי למצות יום תרועה יהי לכם, צריך קול שופר בפנ"ע.

ואמנם כל זה לס"ד בגמ' דתרי קלי לא משתמע, וא"א לשמוע יחד שתי קולות אלא רק את האחד שמכוין לשמוע, ומזה מוכח דגדר המצוה לשמוע שני קולות מעורבין, ומצות שופר מקיים במה שמאריך בשופר. אבל לפי מסקנת הגמ', דתרי קלי משתמע מתרי גברי היכא דחביבה לי, מי יימר שהתורה חידשה שהמצוה מתקיימת ע"י קולות מעורבין, אדרבא י"ל דצריך לשמוע קול שופר וחצוצרות כל אחד בפנ"ע, וכשתקעו במקדש בחצוצרות ושופר יחד, הרי יכלו לשמוע תרי קלי כל אחד בפנ"ע, ובזה יוצא מצות שופר דאורייתא, וגם המצוה מדברי קבלה של בחצוצרות וקול שופר הריעו.

ביאור דעת הריטב"א

והנה כל זה לפי דרכו של הטו"א, דבמצוה של 'בחצוצרות וקול שופר', נאמר שיש מצוה גם לשמוע את שניהם. אמנם בריטב"א מבואר דאין זה אלא מצות תקיעה, דהנה על קושית הגמ' ותרי קלי מי משתמע, כתב הריטב"א, "פי' שישמע קול שופר שהוא מצות היום, מבין שתי החצוצרות", ומבואר בריטב"א, שלקיום מצות בחצוצרות וקול שופר הריעו, סגי שיתקעו בהם, ולכך אין צריך לשמוע את קול החצוצרות, [ודברי הגמ' הם רק לענין שמיעת קול השופר, כדי לקיים את מצות היום].

ולדבריו הדרא קושיא לדוכתה, מה מקשה הגמ' מזכור ושמו, והרי י"ל דקול אחד לחוד דהיינו קול השופר, שפיר יכול לשמוע.

וצריך לומר, דס"ל לריטב"א, דתרי קלי לא משתמע, הכוונה שא"א לשמוע אפי' קול אחד משניהם, ולכך מקשה הגמ' האיך שומע את קול השופר שיש מצוה בשמיעתו משום מצות היום. ***

שאלה: אליבא דהטו"א, שמצות 'בחצוצרות וקול שופר' הוא מצות שמיעה, האם היה צריך לברך במקדש לשמוע קול חצוצרות ושופר.

תשובה: היו צריכים לברך על שניהם, למה לא.

שאלה: לפי המבואר בטו"א, שבתרי קלי יכול לשמוע קול אחד כשמכוין לשמוע, למה לא יהיו שנים קורין בתורה.

תשובה: כי בשביל לשמוע קול אחד, צריך לכיון לשמוע אותו הקול, ובלי זה הקול השני מבלבלו, וכיון שבשביל לשמוע את הקול צריך פעולות לזה, רצו חז"ל לכתחילה, שלא להסתמך על זה, וחששו שמא לא יכוין בהדיא, והקול השני יבלבל אותו.

בינת יער הלבנון

תגובות לגליונות קודמים

יהודה קאמר ביום הראשון לה' הארץ ע"ש שקנה וכו' וכך בכל יום, וביום השבת מזמור שיר ליום השבת ליום שכולו שבת, היינו שפירש את ענין השירה בזה השיר שקאי על לעתיד לבוא.

ובחתם סופר על תמיד פירש טעם אחר אמאי הזכיר התנא מזמור שיר ליום השבת ליום שכולו שבת, דכל השירים יתבטלו לעתיד לבוא בבנין ביהמ"ק השלישי, ולזה אמר התנא דשיר ליום השבת לא יתבטל דהוא על לעתיד לבוא.

א"כ מכ"ז נראה דבאמת לא הזכיר התנא זאת כי כך אמרו אלא לפרש ענין השירה בשבת, ואף את"ל שאמרו זאת הוא מכיון דבאו להזכיר שזה השיר של שבת כשיר של לעתיד לבוא.

ובאמת יעויין במאירי על תמיד דהזכיר אף ביום ראשון אמרו לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה וכו', א"כ באמת אמרו אף להפתיחה של המזמור בכל ימות החול.

ויש לעיין אי בכלל היו רשאים להתחיל באמצע הפסוק, דהא אין לומר חצי פסוק כדאיתא בש"ס דתענית כז: כל פסוק דלא פסקיה וכו', ואף שהכלבו הובא במג"א סי' תכ"ב ס"ק ח' כתב שכ"ז דוקא בתורה ובנביאים ולא בכתובים, אולם דעת התוס' בסוכה [הובא במג"א שם] בדף לח: דאף בכתובים איכא להאי דינא.

***

הרה"ג רבי מרדכי שמחה הלוי ברנט שליט"א

יישר כח על הגליונות הנפלאים אשר ודאי מקרבים הגאולה והציפיה לבנין בית מקדשנו ותפארתנו.

והנני בזה להעיר במה שכתב הר"ר שמעון ברים שליט"א בגליון מספר 13, דבשיר של יום בביהמ"ק לא אמרו את הפתיחה ותחלת המזמור, ועפ"ז כתב להקשות למה במשנה מבואר שבשבת התחילו במזמור שיר ליום השבת, והרי אינו אלא פתיחה. ונשאר בקושיא.

לכאורה יש לדון בזה, דאי נימא כדבריו נמצא דהתחילו השיר של יום בכמה ימי השבוע באמצע פסוק. וכתבו התוס' בסוכה דף לח: ד"ה הוא אומר אנא ד' הושיעה נא אנא ד' הצליחה נא וכו', דאע"ג דאמרינן במגילה אין מפסיקין בפסוק אלא לתינוקות, הכא שאני שאמרוהו שני בני"א כדאיתא בפרק ערבי פסחים. ומדברי התוס' הללו כתב המג"א בסימן תכ"ב להוכיח דאף בתהלים לא אומרים חצי פסוק כעין הא דכל פסוקי וכו'. ולפ"ז אף בשיר של יום א"א לומר חצי פסוק, אא"כ נימא כדברי הנשמת אדם כלל ה' סימן ב' דהיכא דהוא דרך תפילה ובקשה שאני, ואמירת שיר של יום הוא תפילה וצ"ע.

ולגופו של דבר יל"ב דהא דמבואר בהך משנה בתמיד דאמרו לד' הארץ ומלואה וכו' אינו בא לומר שלא אמרו תחילת

אמירת פתיחת המזמור בשיר של יום

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א

ראיתי בגליון 13 שכתבו להוכיח ממתני' דסוף תמיד, דשירת הלויים היה רק המזמור בעצמו, ולא אמרו את ההקדמה "לדוד מזמור" וכדו'. וע"ז הקשו מ"ש דביום השבת השיר שהלויים אמרו היה מתחיל מתחילתו "מזמור שיר ליום השבת".

נראה שאין הכרח למה שכתבו להוכיח מהמשנה שהלויים לא היו מתחילין מתחילת המזמור.

אבל גם אם נקבל את ההנחה הזאת, יש ליישב את הקושיא מה החילוק בין המזמור בשבת לשאר הימים. דהנה בראש השנה ל"א א' ביארו דכל מזמור שאמרו בימות השבוע - דמוכח מהמזמור עצמו שהוא שייך לאותו יום כפי שתקנו. וכ"ז במזמורים לימות החול, אבל המזמור שאמרו בשבת - הרי המזמור עצמו אין לו שום משמעות שהוא שייך לשבת, דבכל המזמור לא נזכר משבת כלל.

ומובא בילקוט בשם כמה מדרשים דזהו השיר שאמר אדם הראשון ביום השבת. וביאר הגרי"ז עה"ת בפר' בראשית שאדם הראשון אמרו לשבח את מעשה בראשית, והא דאמרו בשבת, הואיל ובשבת הושלמה הבריאה. ולולי ההקדמה של המזמור "מזמור שיר ליום השבת", לא היה מובן השייכות של המזמור הזה ליום השבת, ולכן היו הלויים אומרים את השיר של שבת מתחילתו "מזמור שיר ליום השבת", שיהיה מובן שהוא שייך ליום השבת.

***

הרה"ג רבי חנניה צבי מושקוביץ שליט"א

יישר חילכם לאורייתא על גליונות תורת הקרבנות אשר מרבה חדוותא דאורייתא בעניני תורת הקדשים, יה"ר שתשרה ברכה במעשה ידיכם.

הנה בגליון הקודם הובאו דברי הרב ר' שמעון ברים שליט"א בגפן של זהב, דשירת הלויים היתה מדברי השירה עצמם ולא אמרו להפתיחה של לדוד מזמור, למנצח וכו', והעיר א"כ אמאי גבי שיר של שבת פתחו במזמור שיר ליום השבת.

אמנם יעויין בסוף תמיד דאיתא שם בשבת מזמור שיר ליום השבת מזמור שיר לעתיד לבוא ליום שכולו שבת, וכתב בבאר שבע דאין הכונה דהלויים היו אומרים זאת, אלא התנא מפרש טעם למה היו אומרים בשבת מזמור שיר ליום השבת, וע"ז אמר על שם יום שכולו שבת שיהיה לעתיד לבוא, וכתב שיש ספרים דגרסי כן בהדיא מזמור שיר ליום השבת כלומר מזמור שיר לעתיד לבוא, ופירש שהתנא הזכיר זאת לאפוקי מר' נחמיה דקאמר בש"ס דר"ה לא ע"א שאף בשבת השירה היא על לשעבר כשירת ימי החול יעו"ש, ושיר ליום השבת ע"ש ששבת, ולזה סובר התנא כר' יהודה שם שהשיר הוא על לעתיד לבוא עכ"ד, וכן נראה להדיא שם דר'

הרה"ג רבי שמואל דוד סבו שליט"א

לכבוד מערכת הגליון הנכבד "תורת הקרבנות"

בענין קושיית הרה"ג שמעון ברים שליט"א במשנה סוף תמיד, בשבת היו אומרים מזמור שיר ליום השבת וכו', למה הוזכרה הפתיחה, ובשאר הימים לא הוזכרו.

י"ל עפ"ד המדרש שוח"ט (תהילים צ"ב) שאדם הראשון אמר מזמור זה לאחר שחטא, ובאה השבת להמליץ טוב עליו לפני הקב"ה ואמרה: רבון העולמים בשבת ימי המעשה לא נענש אדם מעולם ובי אתה מתחיל?! זו היא קדושתך, וזו היא מנוחתך?! ובשביל השבת ניצול אדם מדינה של גיהנום. כיון שראה אדם כחה של שבת בא לומר לשבת הימנון, אמרה לו השבת: לי אתה אומר הימנון?! אני ואתה נאמר הימנון להקב"ה, הוי טוב להודות לה'.

וכן מרומז זה בתפלה, 'ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת', היינו שהשבת בעצמה אומרת שירה, ולכן הזכירו פתיחה זו להזכיר ענין מחודש זה שהשבת אומרת שירה.

ישר חילכם לאורייתא

ונזכה במהרה לראות בבנין בהמ"ק ועבודתו

***

בענין קדימה באכילת זבח ומנחה

הרה"ג רבי אליקים גולדווסר שליט"א

מש"כ הרה"ג רי"ש יעקבזון שליט"א דמכיון והזבח מקודש הוי כמו שהמנחה אינה לפניו, בפשוטו הדמיון לא עולה יפה, דהתם הביאור הוא דכיון שאינו לפניו אין דין לברך עליו, דכל החיוב ברכה חל רק על מה שבדעתו לאכול עכשיו, [וכדמוכח מדעת השו"ע בסימן ר"ו ס"ו דאין הברכה יכולה לחול על מה שאינו אוכל עכשיו אף במכוון להדיא, ואכמ"ל בזה], משא"כ כשחפץ לאכול תרוויהו, חל החיוב ברכה על שניהם, ובזה הנידון האם דין קדימה בברכות דוחה דין מקודש או לא.

ומש"כ עוד דאם אוכל קמעא מהפת אכתי מתקיים בזה דין קדימת הזבח כי זה עיקר אכילתו, גם זה בפשוטו תמוה, דמכיון דבכל שהוא מתקיימת מצות אכילה [וכהוכחת הביה"ל הידועה מהא דהגיעני כפול], בוודאי דגם בכל שהוא יש דין קדימה.

ומש"כ הרה"ג רבי מאיר הכהן הרשקוביץ שליט"א להוכיח מהא דשתי הלחם קודמים לכבשים, לפו"ר ליכא ראייה כלל, דהתם יש לפרש דזה בב' בנ"א, ובזה אין דיני קדימה כלל, ופשוט.

המזמור, אלא דבא לבאר מה ענינו דהך שיר לאותו יום שבשבו ולמה בחרו בפרקים האלו, ולכן כתב התנא הפסוק המרכזי שהוא הקשר וכמו שביארו מפרשי המשנה שם. ועפ"ז יובן מה שתמה הרב הנ"ל שליט"א למה בשבת מביאה המשנה הא דמזמור שיר, שהיא היא הסיבה למה אומרים פרק זה בשבת - מזמור שיר ליום השבת מזמור שיר לעתיד לבוא וכו'.

וסימוכין לדבר הראו לי בדברי הטורי אבן ר"ה ל: בד"ה במוסף וז"ל והא דקאמר במנחה אומר קול ד' נ"ל שהוא מתחיל מתחילת הפרק שהוא הבו לד' בני אילים, והא דנקט קול ד' היינו משום דעיקר אמירת מזמור זה בר"ה הוא משום פסוק זה המדבר ממתן תורה, וכה"ג מצינו בספ"ה דסוכה (דף נה) בשני דחווה"מ אומרים ולרשע אמר אלקים (תהלים מא) וזה בתוך המזמור אע"פ שהיו אומרים מתחלת המזמור כדפרש"י שם, מ"מ כיון דעיקר אמירת מזמור זה בשני דחווה"מ הוא משום פסוק זה מטעמא דפירש"י שם, נקט ליה, וה"נ כוותיה, עכדה"ק. ולכאורה היינו כמו שכתבנו.

***

הרה"ג רבי דוד וילמן שליט"א

לכבוד מערכת "תורת הקרבנות"

ייש"כ על הגליון הנפלא שזוכים לו מדי חודש, ועל ידו מתבארים ומתחדדים הדברים.

במה שכתב רבי שמעון ברים שליט"א, יש לדקדק כמה דברים.

א. במה שהוכח מהמשנה שלא הזכירה תחילת המזמורים, י"ל ששמו של המזמור הוא לד' הארץ ומלואה ולא לדוד מזמור.

ב. הראיה מ'תהלה לדוד' שהוא פתיחה דהוא לא מסדר א' ב', אה"נ זהו ראייה שתהלה לדוד הוי פתיחה, אמנם אין ראייה שהוא לא חלק מהמזמור.

ג. מה שהביא ראייה מהלכות קטנות לענין אדם שקיבל על עצמו לומר כו"כ פרקי תהלים, י"ל שכיון שיש פתיחה לפרק ויש את תוכן הפרק עצמו, בעינין שיאמר את פסוקי הפרק עצמו, דהרי בלא"ה בנדר בעי בלשון בנ"א, וע"כ שכך בנ"א דנים ואין ראייה למקדש.

ד. ולהנ"ל גם אין ראייה מסידור רש"י, דתוכן הפרק של מזמור לתודה הוא ד' פסוקים, אמנם יש עוד פסוק כפתיחה והוא חלק מהתהלים.

ה. ומה שהביא ראייה מביכורים שלא הוזכר שאומרים "מזמור שיר", יש לדחות חדא דשמו של הפרק 'ארוממך' אבל אה"נ אומרים הכל, ועוד שמנין לדמות ביכורים לבית המקדש, דביכורים אומרים גם פסוקים בודדים ואל ב' י"ז.

ו. ולדבריו הקשה ממזמור שיר ליום השבת, דמשמע שאומרים גם את הפתיחה למזמור, עי' רע"ב שלהי תמיד ששיר של יום היה מעניינו של יום, א"כ התם שפיר יש להזכיר הפתיחה [דלאו כללא הוא שאסור להזכיר הפתיחה], ועוד שכל תוכן המזמור מרמז על האלף השביעי שנרמז ביום השביעי.

יסוד המזבח

נידונים יסודיים בהלכה

לדעת הרמב"ם הנ"ל דס"ל דגם בקטורת של היכל היה הכהן גדול מכניס את המחתה שפיר אפשר ליישב כמו שכתבנו לעיל, ועי'.

והנה לפי מה שנתבאר לכאורה יש נפ"מ ממחלוקת זו של הראשונים, שנחלקו אם בקטורת של היכל היה הכה"ג מכניס את המחתה בעצמו, או דהיה פייס ואחר הכניס את המחתה, גם לגבי שאר הדברים שאמרו שם במשנה כגון החילוק שבכל יום היתה כבידה והיום קלה, ובכל יום היתה ידה קצרה והיום ארוכה, דלדעת הרמב"ם דהכה"ג היה מכניס את המחתה בקטורת של היכל א"כ גם בקטורת של היכל היה צריך להיות ידה ארוכה וכן צריך שהמחתה תהיה קלה, דכל זה הוא משום חולשא דכהן גדול, אבל לדעת הרמב"ן א"כ גם חילוקים אלו הם רק במחתה שהכניס הכה"ג לפני ולפנים אבל בקטורת של היכל שהיה אחר מכניס, לכאורה לא נשתנתה המחתה מכל יום.

***

שמיעת השופר והחצוצרות בר"ה במקדש

פלוגתת הראשונים בתרי קלי חביבי דמישתמע

איתא בגמ' ר"ה לד: אמר רבי יוחנן שמע תשע קולות מתשע בני אדם יצא. והקשה רש"י אמאי לא יצא הא מסקינן בגמ' בדף כז. דתרי קלי מתרי גברי בשופר שפיר מישתמע, והטעם נתבאר בגמ' שם משום דחביבא עליה ויהיב דעתיה. וכתב רש"י דע"כ גרסינן יצא.

אמנם התוס' שם והר"ן ושאר הראשונים פירשו שהטעם שאינו יוצא ידי חובה הוא משום שצריך שיהיו התקיעות כסדר תקיעה תרועה ותקיעה, דהיינו שתהיה התקיעה לפני התרועה ואחריה, וכיון ששמע כולם כאחד ולא היתה התקיעה לפני התרועה אלא שניהם יחד לא יצא.

ומבואר מדבריהם שהסכימו לדעת רש"י דבכה"ג תרי קלי מישתמע אף שכוונתו לשמוע את שני הקולות. ואולם הרשב"א בתירוץ הראשון יישב עוד את קושיית רש"י, דהא דאמרינן תרי קלי מישתמע בדבר חביב היינו דווקא במי שצריך לשמוע אחד מהם, וכגון בשומע הלל ומגילה מכמה בנ"א דאינו צריך לשמוע אלא אחד, אבל הכא שצריך לשמוע את שניהם לא יצא, דאינו יכול לכוון לבו לשמוע את שניהם. [ובהמשך דבריו יישב גם כדברי הראשונים].

נמצא שנחלקו הראשונים בדינא דתרי קלי מישתמע בדבר שחביב לשמוע, האם יכול מחמת החביבות לשמוע את שני הקולות או שאינו יכול לשמוע אלא אחד מהם. ועי' ברש"ש בר"ה שם שהביא דמדברי הר"ן במגילה מבואר ג"כ שיכול

הקטרת הקטורת בהיכל ביום הכיפורים

הרה"ג רבי שמואל קונשטט שליט"א

כתב הרמב"ם בהלכות עבודת יוהכ"פ פרק ב' הלכה ה', בכל יום מי שזכה במחתה חותה במחתה של כסף ומערה האש למחתה של זהב, והיום חותה כהן גדול במחתה של זהב ובה נכנס להיכל כדי שלא ליגעו בתוספת עבודה. ובפ"י מים חיים כתב על זה דהכי אמרינן בגמ' [בדף מד:]: דהיינו טעמא משום חולשא דכהן גדול, אבל בתו"כ [בפרשת אחרי ריש פרק ג'] מפיק לה מוקרא ד'ולקח מלא המחתה והביא' דמשמע במה שלקח מביא ולהכי בה היה מכניס, ושמא אסמכתא בעלמא היא דעיקר טעמא משום חולשא ואסמכינהו רבנן אקראי. עכ"ד.

ולכאורה היה מקום לומר דלעולם דרשא דהתו"כ הוא דרשה גמורה, אמנם זה קאי רק על הקטורת שמקטיר לפני ולפנים דעל זה קאי הקרא דולקח מלא המחתה גחלי אש וכו' והביא, והתם באמת אינו מטעם חולשא דכהן גדול אלא דינא הכי דבמה שלקח הוא מביא, אבל הגמ' קאי על מתני' דאיירי גם בקטורת שמקטיר הכה"ג בהיכל וכמו שכתב בתוס' חדשים שם, ועל ההקטרה שבהיכל הרי לא כתיב האי קרא דולקח והביא דנדרוש דבמה שלקח הוא מביא, ושם באמת כל הטעם הוא משום חולשא דכהן גדול כמו שאמרו בגמ' וכמו שכתב הרמב"ם, ואין צורך לומר דדרשה דתו"כ הוויא אסמכתא בעלמא, כן היה נראה נכון לכאורה. וצ"ע על המים חיים שנטה מזה.

שוב ראיתי דדברי המים חיים נכונים, והוא אזיל לטעמיה דבפרק ד' הלכה א' הביא דנחלקו הרמב"ם והרמב"ן אם ביוהכ"פ עושין פייס להכנסת המחתה לקטורת שמקטיר בהיכל או דהכהן גדול מכניס את המחתה בעצמו, דדעת הרמב"ם דהכה"ג בעצמו היה מכניס את המחתה, ודעת הרמב"ן שהיו עושים פייס לזה, ובמים חיים שם כתב להכריע בזה כדעת הרמב"ן דהכי תניא בתוספתא בפ"ב הלכה י' בכל יום ב' כהנים נכנסין אחד בכף ואחד במחתה, והיום נוטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו, בד"א בקטורת של לפני ולפנים אבל בקטורת של מזבח הזהב הרי היא כקטורת של שאר ימות השנה.

והנה לפי דעת המים חיים דבקטורת דהיכל היה נכנס כהן הדיוט עמו להכניס את המחתה, א"כ בע"כ המשנה שאמרה בכל יום היה חותה בשל כסף ומכניס בשל זהב והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס איירי בקטורת שלפני ולפנים, דבגמ' הרי מבואר דהטעם משום חולשא דכהן גדול, ובקטורת של היכל שהיה אחר מכניס את המחתה לא שייך הטעם שיכניס באותה המחתה משום חולשא דכהן גדול, דהא אחר הכניסה ולא הכהן גדול, ובע"כ דהמשנה איירי על הקטורת שהקטיר הכה"ג לפני ולפנים. ולפיכך שפיר הקשה דעל הקטורת שלפני ולפנים למה לי למימר משום חולשא דכה"ג, תיפוק ליה דבתו"כ ילפינן לה מקרא. אבל

בירור שיטת הרמב"ם

ואמנם נראה לומר בזה דכיון שהמשנ"ב חשש לדעת הרשב"א, א"כ הכא אם ננקוט דצריך לשמוע גם את קול החצוצרות הוי חומרא דאתי לידי קולא, וכמו שיתבאר.

דהנה הרמב"ם בפ"ג מהלכות שופר ה"ו הביא את דין הגמ' בדף לד: דשמע תשע תקיעות מתשע בני אדם לא יצא, והוסיף דאפי' ידי תקיעה אחת לא יצא. ובלח"מ תמה על דבריו, דלכאו' כיון שהטעם שאינו יוצא יד"ח הוא כמ"ש הראשונים דאין כאן תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה, א"כ היה לו לצאת תקיעה אחת, דהרי בתקיעה אחת אין כלל חסרון בזה.

ועיין מה שכתב בזה הלח"מ ליישב בדוחק, ובפר"ח סי' תקפ"ח השיג עליו דמסברא נראה להיפך, וכן תמה עליו בכפ"ת מהא דאיתא בגמ', עי"ש. וכן מה שתירץ הפר"ח כתב בעצמו שזהו דוחק, [ובשעה"צ ס"ק י"ט הביא ג"כ את דברי הלח"מ והפר"ח וכתב שהם דחוקים].

וע"ע בכפות תמרים בדף כז. שביאר באופן אחר את דברי הרמב"ם דצריך שיתכוון שתהיה התקיעה ששומע תקיעה שקודם התרועה, ולהכי אינו יוצא אפי' בתקיעה אחת כיון שנתכוון לשמוע את כולם יחד. ובשעה"צ ס"ק י"ט ג"כ כתב כע"ז וצ"ב כוונתו]. אולם הדברים מחודשים, דמסברא נראה דצריך שיהיו התקיעות כסדר תקיעה תרועה ותקיעה, אבל לא מצינו שצריך גם שתהיה לו כוונה להדיא לשמוע את התקיעה שקודם התרועה קודם התרועה ולא יחד עמה.

ביאור השער הציון בדעת הרמב"ם והרשב"א

וצריך לומר כמ"ש בשעה"צ שם עפ"י מה שייסד בביאור הלכה בסברת הרשב"א, דהא דנקט הרשב"א דבדבר חביב אינו יכול לשמוע את שני הקולות, היינו משום שהוא מכוון לשמוע את שניהם, וכיון שבא לצאת ידי חובתו בשניהם אינו שומע היטב אפי' קול אחד. ובזה ביאר את דעת הרמב"ם דמטעם זה אינו יוצא יד"ח אפי' בתקיעה אחת דס"ל כדעת הרשב"א שבדבר חביב א"א לשמוע את שני הקולות, וכיון שהיתה דעתו לשמוע את כולם שוב אינו שומע אפי' אחת, וכמו שנתבאר בדעת הרשב"א.

ולפי זה יש לדון ולומר דאם נבוא לחוש לשיטת הרשב"א, וכמו שנתבאר דזו לכאו' אף שיטת הרמב"ם, הרי א"א לכוון לשמוע גם את קול החצוצרות כדי לצאת את הדעות שנקטו שאפשר לשמוע את שני הקולות, כיון שלדעת הרשב"א והרמב"ם בזה שמכוונים לשמוע את החצוצרות הרי זה מגרע בשמיעת קול השופר, וא"כ כיון שנקט המשנ"ב דצריך לחשוש לשיטת הרשב"א, הרי החומרא בדבר זה כדעת הט"א וכפ"ת הוי חומרא דאתי לידי קולא, וא"א לקיים המצוה בשלמות עד שתוכרע ההלכה בזה.

***

לשמוע את שני הקולות, [ושם חידש עוד שבדבר שאינו חביב אינו שומע אפי' קול אחד, והוכיח מזה הרש"ש דלא כט"א עי"ש].

והנפ"מ בין השיטות כתב המשנ"ב בסי' תקפ"ח ס"ק י"א באופן שג' בני"א תקעו לפניו את התקיעות, האחד תקע תשר"ת והשני תש"ת והשלישי תר"ת, דלדעת הראשונים דכל החסרון בשמע תשע יחד הוא משום שאינם על הסדר, הכא דשמען על הסדר שפיר יצא ידי חובת כולם, וכמו שהביא הריטב"א בשם רב האי גאון, אבל לשיטת הרשב"א דא"א לשמוע שני הקולות יחד, הכא נמי לא יצא ידי חובתו כיון שנתכוון לשמוע כולם.

דין שמיעת השופר והחצוצרות במקדש

והנה במשנה בר"ה כו: מבואר דביום ראש השנה תוקעין במקדש בשופר ובחצוצרות, ומקור הדין נדרש בגמ' בדף כז. מקרא דבחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'. ועי"ש בטורי אבן וכפות תמרים בדף כז. שכתבו שהמצוה על כל העומדים שם לשמוע גם את קול השופר וגם את החצוצרות. אמנם לכאו' כל זה לדעת הראשונים דתרי קלי מישתמעו היכא דחביבא עליה, דכיון שיכול לשמוע ב' הקולות שפיר יוצא ידי המצוה לשמוע את שניהם.

ואולם בדעת הרשב"א מוכרחים לומר שאין המצוה אלא לשמוע את קול השופר, שהרי א"א לכוון דעתו לשני הקולות יחד, וכן מבואר להדיא בריטב"א בדף כז. דהכא ע"כ אין המצוה לשמוע את החצוצרות אלא את קול השופר, דהא תרי קלי לא מישתמעו, וכדעה שהביא בדף לד: בשם י"א. [ועי' בביאור הלכה בסי' תקפ"ח שקודם שהביא את דברי הריטב"א צידד שצריך לשמוע אף את החצוצרות לדעת הרשב"א, וביאר דא"צ לשומעם להדיא אלא יחד עם קול השופר כיון שהוא מתכסיסי השופר, ולהכי אין בזה חסרון דתרי קלי לא מישתמעו. וצ"ב כוונתו].

ויש לברר כמאן קיימא לן לדינא במחלוקת זו. והנה בנידון שהובא לעיל בשומע ג' תקיעות משלשה בני אדם כתב המשנ"ב שם דמעיקר הדין קי"ל כדעת הריטב"א בשם רב האי גאון דיצא יד"ח, [והוסיף בשעה"צ ס"ק כ"ב דכן נראה דעת כל הפוסקים שתירצו על קושיית רש"י דאינו יוצא מחמת שצריך תקיעות כסדר, אבל מצד הדין דתרי קלי אין חסרון לשמוע כמה קולות יחד]. אמנם סיים שראוי להחמיר כדעת הרשב"א וכמ"ש באמת הריטב"א בדף לד: שיש להחמיר כסברא זו.

ולפי זה נראה דכיון שכתבו הט"א והכפ"ת שיש מצוה לשמוע גם את קול החצוצרות, שפיר יש לנקוט לדינא כדעתם שהיא אליבא דרוב הראשונים דקי"ל כוונתייהו. ואף שהריטב"א בדף כז. נקט דאין צריך לשמוע אלא את קול השופר, היינו משום שבא ליישב את דעת הרשב"א [שהביא בדף לד: בשם י"א וכן נקט בסתמא בדף כז.], דלדידיה ודאי כיון דא"א לשמוע שני קולות יחד, ע"כ שאין צריך לשמוע את שניהם, אבל לדינא דקי"ל כדעת רוב הראשונים דיכול לשמוע כולם יחד, שפיר צריך לשמוע שניהם.

ספיקות להלכה בעבודת יום הכיפורים

הרה"ג רבי חיים זכותא שליט"א

האם הכהן גדול נושא כפיו ביום הכיפורים

איתא ביומא דף לט: עשרה פעמים מזכיר כהן גדול את השם ביוה"כ. שלשה בוידי ראשון שלשה בוידי שני ושלשה בשעיר המשתלח, ואחד בגורלות.

ובתוס' רי"ד יומא דף ע. נתקשה מדוע לא מנו את השם המפורש שהיה מזכיר כאשר בירך שמונה ברכות כשקרא בתורה, וכן בעת שהיה נושא את כפיו. וכתב לדון בזה"ל: ובשלמא דברכת כהנים יש לומר שאר כהנים היו נושאים כפיהם ביוה"כ, שאינה חובה בכהן גדול, אלא ח' ברכות הם חובה בכהן גדול שהיה קורא. עכ"ל.

ויש להסתפק אם כוונתו לומר שהכהן גדול לא נשא כפיו ביוה"כ, וזהו שכתב "שאר כהנים היו נושאים כפיהם" אבל הכהן גדול לא נשא כפיו. (וכן ראיתי שהבין בשמוע"ח בהגהותיו למקד"ד סי' כ"ד ססק"ב). והטעם לזה אולי הוא משום דכיון שהיה טרוד הרבה בעבודות היום ובקושי גדול היה מספיק לעשות את עבודותיו באותו היום, לא היה עליו חיוב לישא כפיו. (ואף שכהן שאינו נושא כפיו עובר בעשה כמבואר בכתובות דף כד: מ"מ זהו דווקא כשאמר הש"ץ כהנים והוא אינו עולה, אבל בלא זה אינו עובר).

או שמא כוונתו, דאעפ"י שהיה נושא כפיו ביוה"כ מ"מ לא מנינו זאת בהדי עשרה פעמים משום שלא מנינו אלא אותם פעמים שהכהן לבדו הזכיר את השם המפורש, אבל הכא בברכת כהנים לא רק הוא לבדו נושא כפיו, שאי"ז חובה דווקא בכהן גדול אלא גם בשאר הכהנים, ומש"ה לא מנו ליה בהדי עשרה פעמים. ולפי זה כוונתו - שאר כהנים 'נמי' היו נושאים כפיהם, שאינה חובה 'דווקא' בכהן גדול.

***

האם הכהן גדול עומד בין הבדים בעת ההזאות

תנן ביומא דף נג: נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד, והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה. ופירש רש"י, למקום שנכנס - לבית קדשי הקדשים, למקום שעמד - בין הבדים. ע"כ. ומבואר שהכהן עומד בין הבדים בעת שהזה מדם הפר. וכ"כ עוד רש"י בזבחים דף מז. בהא דתנן פר ושעיר של יוה"כ דמן טעון הזיה על בין הבדים, וז"ל: עומד בין שני בדי הארון ומזה א' למעלה וז' למטה וכו', עכ"ל.

אמנם בחידושי רא"ל מאלין ח"ב (סי' י"ז) תמה ע"ד רש"י בזבחים בזה"ל: וגם עיקר הדין צ"ע מנ"ל באמת לרש"י דצריך שיעמוד הכהן בין שני בדי הארון, והרמב"ם בפ"ד מעבודת יוה"כ ה"ב כתב וז"ל 'ונכנס בו לקדש הקדשים ומזה ממנו שם שמונה הזאות בין בדי ארון', והרי שכתב רק דנכנס לקה"ק ומזה בין הבדים, אבל לא הזכיר כלל שהכהן עצמו יהא עומד בין הבדים. עכ"ל.

ולכאו' יש לתמוה טובא, דהא במשנה שנינו "נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד", והיינו שהכהן עומד בשעת זריקת הדם באותו מקום שהיה עומד בזמן הקטרת הקטורת, והרי בקטורת הכהן נכנס ממש לבין הבדים כמבואר בתוספתא דיומא (פ"ב הי"א) שהיה הכהן דוחף את הפרוכת במתניו כדי להכנס בין הבדים, (שהרי הבדים היו בולטים בפרוכת כמבואר ביומא דף נד.), וכ"כ בחסדי דוד (הארוך) על התוספתא שם, עיי"ש. וא"כ בהכרח שגם בעת הזאת דם הפר עומד הכהן ממש בין הבדים.

וכן מבואר להדיא ברמב"ם גופיה בפייהמ"ש (ביומא דף נג: בד"ה נוטל), וז"ל: נכנס במקום שנכנס, עניינו למקום שנכנס בקטורת בין בדי הארון, עכ"ל. הרי להדיא שהכהן נכנס לבין הבדים, וא"כ בהכרח שאין כוונת הרמב"ם ביד החזקה לומר שרק המחיתה מונחת בין הבדים, אלא שהכהן עצמו ג"כ עומד בין הבדים ומזה, ולא חש להאריך כיון שזה כלול בלשונו, וצ"ע.

***

אופן עמידת הכהן והשעירים בעת ההגרה

הנה לא נתבאר האם בעת ההגרה על השעירים הכהן עמד ממש בין השעירים, וכל שעיר היה מפסיק בין הכהן גדול להסגן וראש בית אב, או שמא השעירים עמדו לפניו והכהן עמד מאחורי השעירים.

והנה רש"י בר"פ טרף בקלפי (דף לט.) כתב בזה"ל: והשעירים עומדים אחד לימין ואחד בשמאל. עכ"ל. ומשמע מריהטת הלשון שהכהן עמד ממש בין השעירים. וכן מתבאר מנוסח 'אתה כוננת' שכתב, ושם שני שעירים וכו' אחד לימינו ואחד לשמאלו.

אמנם הרמב"ם בפ"ג מעבודת יוה"כ ה"ב כתב וז"ל: היכן מגריל במזרח העזרה בצפון המזבח, מניחין שם הקלפי ומעמידין שני השעירים פניהם למערב ואחוריהם למזרח, וכהן גדול בא לשם, והסגן מימינו וראש בית אב משמאלו, ושני השעירים "לפניו" אחד לימינו ואחד לשמאלו. עכ"ל. נראה מדבריו שהשעירים עמדו בצדדים שלפניו, והוא עמד מאחורי השעירים.

אמנם יתכן דמש"כ הרמב"ם וב' השעירים "לפניו" היינו דב' השעירים היו כבר מוכנים לפניו מיד בבואו למקום ההגרה. וכן מצאתי בספר גחלי אש (סימן לח אות ג' דף לה ע"ב) שהעתיק לשון הרמב"ם הנ"ל, וכתב ע"ז שאעפ"י שבמשנה בש"ס לא הוזכר רק 'ושם שני שעירים', מ"מ פשוט הוא דכשבא לשם היה הכל מוכן, עכ"ל. וא"כ לפי"ז גם לדעת הרמב"ם יתכן לומר שהכהן עמד ממש בין השעירים. וצ"ע.

***

כניסת ישראלים לעזרת כהנים בעת הזידי על שעיר
המשתלח

שנינו ביומא דף סו., והכהנים והעם העומדים בעזרה וכו'.

קרישה בדם הפר בזמן שחיטת השעיר

ביומא דף מג: מבואר שהממרס עומד על הרובד הרביעי, ובגבורת ארי שם נתקשה מדוע דווקא ברובד הרביעי, וז"ל: איני יודע טעם מ"ט ממרס על רובד רביעי ולא קרוב להיכל, דהא בשעת הקטרת פנים אינו צריך פרישה אלא מהיכל, וכדאיתא בגמ' דף מד. וי"ל דההיא דממרס שאני, דצריך הרחקה יתירה, דאגב דטריד במלאכתו למרס הדם דלמא יקרב את עצמו לתוך ההיכל עם הדם ולא אדעתיה, מה דליכא למיחש להכי בשאר כל אדם. ומ"מ להרחיק יותר מרובד הרביעי חיישינן דלמא משיטול כה"ג מיד הממרס ועד דמטי לדם לפנים במקום הזאתו יקרש, אבל מרובד הרביעי עד לפנים קים להו לרבנן דלא חיישינן לשמא יקרש. עכ"ל. מבואר בדבריו דבזמן כזה של הולכת הדם מהרובד החמישי ואילך יש חשש שמא יקרש הדם.

ולכא' יש לתמוה מדוע א"כ לאחר שמזה הכהן מדם הפר בבין הבדים, הוא מניחו על כן הזהב שבהיכל ולא מחזירו לממרס, והרי לאחר הנחת הדם על כן הזהב הכהן יוצא מהיכל לעזרה לשחוט את השעיר, ואח"כ נכנס עם דם השעיר לפני ולפנים בבין הבדים, ומזה ח' הזאות - א' למעלה וז' למטה - ורק אז יוצא ומניח את דם השעיר ונוטל את דם הפר, והוא זמן גדול יותר משיעור הולכת דם הפר מהרובד החמישי ואילך עד למקום בין הבדים, ואפ"ה לא חששו לו שיקרוש, וצ"ע.

***

אם הממרס מחזיק את המזרק בידו

לאחר שהכהן שחט את הפר, היה נותנו לממרס, כדי שלא יקרש הדם, (כמבואר ביומא מג:). ובפשטות הממרס מחזיק את המזרק בידו וממרס, וכן נראה גם מנוסח אתה כוונת שכתב: דם זה הניחו ביד מי שממרס בו. וכן מסתבר, דהא מבואר בפסחים דף סד: שלא היו שוליים למזרקות, וא"כ בהכרח שהחזיק את המזרק בידו.

והנה הרע"ב ביומא (פ"ד מ"ג) כתב: כשיוצא מן ההיכל לעזרה מונה את הרובדין 'ומניחו על הרובד הרביעי' ושם עומד הממרס בו. עכ"ל. ויש שהבינו שלדעת הרע"ב המזרק מונח על הקרקע והיה ממרס בו בכף וכדו'. ואף שלא היו שוליים למזרקות, צ"ל שלמזרק זה היה שוליים, (וכן כתב בספר "אחת בשנה" עמ' 258 בסופו). אמנם נראה שאין הכרח לזה, דכוונת הרע"ב לומר שהיה מונה את הרובדין וברובד הרביעי מניחו אצל הממרס, ומש"כ 'ומניחו על הרובד הרביעי' לישנא קלילא נקט.

וכמו כן יש לומר בהא דאיתא ברמב"ם (פ"ג מעבודת יוה"כ ה"א): ואחר כך שוחט את הפר ומקבל את דמו, ונותנו למי שהוא מנדנדו שלא יקרש, 'ומניחה על הרובד הרביעי של היכל מבחוץ'. עכ"ל. (ועי' בשנו"ס לרמב"ם פרנקל, שהמגיה לדפוס אמסטרדם כתב ע"ז: כנ"ל שצריך להיות). ומשמע שהממרס מניח את המזרק על הרובד הרביעי.

אכן בדפוסים שלפנינו תיבת 'ומניחה' הוקפה בסוגריים

והנה זה פשוט שהכהנים והעם לא עמדו באותה עזרה, שהרי לכהנים הותר ליכנס לעזרת כהנים, ואילו הישראלים עמדו בעזרת ישראל, שלא הותר להם ליכנס לעזר"כ, כמבואר בכלים פ"א מ"ח וברמב"ם פ"ז מבית הבחירה הי"ט.

אמנם יתכן דבשעת הוידוי שהיה מתוודה הכה"ג על שעיר המשתלח הותר גם לישראלים ליכנס לעזרת כהנים, דהא ברמב"ם שם כתב בזה"ל: עזרת כהנים מקודשת ממנה שאין ישראל נכנסים לשם אלא בשעת צרכיהם לסמיכה "ולכפרה" ולשחיטה ולתנופה. ע"כ. וכ"ה הגירסא בדפוס הרמב"ם הישנים. אמנם במהר"י קורקוס שם כתב, וכפרה הכתוב כאן בספרים שלנו נראה שהוא טעות. ע"ש. אך בספר הר המוריה (אות מב) גריס "ולכפרה" ופירש דקאי על הוידוי שמתוודה על הקרבן, שזוהי חלק מהכפרה, ואז עמד הישראל בעזרת כהנים, עיי"ש בדבריו. וכיון דבשעת הוידוי הותר לישראל לעמוד בעזרת כהנים, כן נמי בשעה שהכהן גדול מתוודה על השעיר, יכולים הישראלים לעמוד בעזר"כ, שהרי בוידוי זה הרי הוא מתוודה על כל העם.

ואין לומר דכל מה שכתב בהר המוריה שהותר לישראל לעמוד בעזרת כהנים בשעת הוידוי זהו דווקא כשהוא עצמו מתוודה, אבל הכא שהכהן מתוודה עבורם והם עצמם אינם מתוודים על השעיר, לא יוכלו לעמוד שם בשעת הוידוי. זה אינו, דהא בחסדי דוד על התוספתא (בכלים ב"ק פ"א ה"ט סוף ד"ה כך) פירש דמש"כ הרמב"ם "ולכפרה" היינו שהותר למביא קרבן לשהות בעזר"כ עד שמזין את הדם על המזבח שזוהי כפרתו. ע"ש.

והרי זריקה ודאי פסולה בזר, ואפ"ה הותר לו לשהות בעזר"כ בעת הזריקה, ומבואר דכל עבודות הכפרה הנעשות בקרבן מתירות לישראל לשהות בעזר"כ, אע"פ שאין הוא עושה אותם אלא הכהן עושה עבורו. וא"כ ה"נ בשעת הוידוי של הכה"ג על השעיר המשתלח יכולים הישראלים לעמוד בעזרת כהנים.

***

מקום הבדים בארון בקודש הקדשים

איתא בתוספתא פ"ב דיומא הי"א: מהלך לשמאלו עם הפרוכת עד שמגיע לארון, "ודחף את הפרוכת במתניו" ונתן המחתה בין שני הבדים. ע"כ. וביאר בחסדי דוד שם, שהטעם שהוצרך לדחוף בפרוכת זהו משום שהבדים היו בולטים בפרוכת והרי היה צריך ליכנס לבין הבדים, ובידיו לא יכול היה לדחוף כיון שהחזיק בכף ובמחתה, הלכך דחף את הפרוכת במתניו.

ויש לתמוה לפי"ד הרמב"ן בפר' תרומה (כה, יב) שכתב שבדי הארון היו בזוויות התחתונות של הארון, (דלא כרש"י שם שנקט שהיו בזוויות העליונות סמוך לכפורת), "כי דרך הכבוד הוא שיהיה הארון נישא וגבוה למעלה על כתפות הכהנים." [והא דמבואר בשבת דף צב. שבדי הארון היו בשליש העליון של הארון, עי' בכלי חמדה ס"פ תרומה מש"כ בזה]. וכיון שבדי הארון היו סמוך לקרקע מדוע א"כ הוצרך לדחוף את הפרוכת, הרי יכל לדלג על הבדים ברגליו, ואף את"ל שיש איזה איסור בדבר מ"מ מלשון התוספתא שהיה דוחף 'במתניו' משמע שהיו הבדים בשליש העליון.

עגולים, (וברמב"ם פרנקל השמיטו תיבה זו לגמרי). וא"כ שוב אין ראייה שמניחו ע"ג קרקע, אלא קאי על הממרס שעומד על הרובד הרביעי.

ולכאור' הטעם לזה הוא משום שמדברי הגמ' בפסחים מבואר שלא היו שוליים למזרקות, (וכן ראיתי בשמוע"ח בדף מג:).

אמנם נראה שאין מדברי הגמ' בפסחים סתירה לאותם נוסחאות, דהא לשון הגמ' בפסחים הוא: כל 'הבזיכים' שבמקדש לא היה להם שוליים, חוץ מבזיכי לבונה של לחם הפנים. וברש"ש (שם סד.) העיר מדוע בפסחים קרי לכלי קבלת הדם "בזיכין" ואילו בכל מקום קרי להו "מזרקות". וכתב בזה"ל: ואולי הכא מפני שלא היו להם שוליים רחבים קוראם בזיכין, שכן דרך הכף, ובזיכי לבונה אע"ג דהוה להו שוליים יתכן שמלאכתם היה כעין כף בעגול ארוך. ע"כ. מבואר בדבריו דיש חילוק בין מזרקות לבזיכין, והמזרקות של קבלת הדם היו עם שוליים, דאילו היו בלי שוליים היו עם בזיכין.

וא"כ לפי"ז בדם הפר שהיו מקבלים את דמו במזרק (כמבואר ביומא מג:) היה לו שוליים, וא"כ יש מקום לומר שהיה הממרס מניחו על הקרקע. [ומה גם שהמזרק עם הדם היה כבד מאד, שהרי לכתחילה מצוה לקבל את כל דם הפר שזהו כידוע כמה עשרות ליטרים, דודאי יש לומר שהוצרכו להניחו ע"ג קרקע כדי למרס בו].

***

הרה"ג רבי בנימין גרוסברד שליט"א

האם הזכה"ג אוכל מקרבנות הזיום

תנן ביומא דף ע' ע"א בסוף סדר העבודה, 'ונכנס להקטיר קטורת של בין הערבים ולהיטיב את הנרות וקדש ידיו ורגליו ופשט הביאו לו בגדי עצמו ולבש ומלוין אותו עד ביתו, ומשמע שבגמר העבודה לבש בגדי עצמו והלך לביתו. [ואגב משמע שמיד בגמר העבודה הולך לביתו וא"צ להמתין עד צאת יוה"כ].

ויל"ע אמאי לא הוזכר שצריך להשאר בלילה בביהמ"ק כדי לאכול מבשר הקדשים שהקריב ביוה"כ, דהא כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים ומבואר בסוגיא בפרק החולץ (יבמות דף ע"א) שהכהן המקריב צריך לאכול. ואמנם בתוס' שם (ד"ה רצה) נחלקו שתי התירוצים, דלתירוץ קמא סגי שכהן מאנשי המשמר או אנשי בית אב יאכל וחשיב כהן המקריב, וא"כ את קרבנות היום יכולים לאכול אנשי בית אב, [דהא ביוה"כ היה בית אב כמבואר בלישנא דמתניתין (יומא דף לט ע"א) וראש בית אב משמאלו וכו']. אבל לתירוץ בתרא צריך הכהן המקריב לאכול עכ"פ כזית מבשר הקרבנות, וא"כ צריך הכה"ג לאכול במוצאי יוה"כ מבשר הקרבנות בעזרה, ואילו מסדר המשנה משמע שבגמר העבודה הולך לביתו ועושה יו"ט לכל אוהביו ולא מוזכר שצריך להשאר בעזרה ולאכול מבשר הקדשים. ואף הרמב"ם בפ"ד מעבודת יוה"כ שמפרט את "סדר כל המעשים שביום זה" אינו מזכיר שאוכל. ודוחק לומר שבאמת הולך לביתו ועושה יו"ט לכל אוהביו ואח"כ חוזר לעזרה לאכול מבשר הקדשים, ובפרט שמתקנ"ח צריך לאכול עד חצות הלילה.

ואפ"ל דהנה כתבו התוס' במנחות דף ק' ע"א ד"ה ששונאין, לענין הבבליים שאכלו את השעיר הקרב ביוה"כ ללא בישול, 'אע"ג דמצוה קעבדי שלא יבואו לידי נותר' עכ"ל. ומשמע שבאכילת

השעיר במוצאי יוה"כ אין מקיימין מצות אכילת בשר קדשים, וצ"ב הטעם. [והרש"ש פירש הטעם משום דאכלו בשר חי, דהא מיירי שחל יוה"כ בע"ש, וא"א לבשל הבשר בשבת]. ולכאורה י"ל דשעירי יוה"כ כיון שעיקר דינם להיקרב ביום הצום, הרי לא ניתנו לאכילה ביום רק לאכילת לילה, ואפ"ל דרק אכילת יום מכפרת אבל אכילת לילה אינה מכפרת, אלא דמ"מ צריך לאכול כדי שלא יבואו לידי נותר. ויעויין בלשונו הזהב של הרמב"ם בתחילת הלכות עבודת יוה"כ, 'ביום הצום מקריבין וכו' ומקריבין מוסף היום וכו' והוא נאכל לערב' עכ"ל, [וע"ע בפ"י מתו"מ ה"א]. ומשמע דהוי מעיקר דין הקרבנות דיוה"כ שניתנו לאכול רק בלילה ולא ביום, ולכן אכילתן הוא רק כדי שלא יבואו לידי נותר. ובזה א"ש דמה"ט אין צריך הכה"ג המקריב לאכול מהם, דשאני מכל הקרבנות שיש בהם אכילה המכפרת, ודוק היטב ואכמל"ב.

***

עשיית יו"ט בשעה שיוצא בשלום מן הקודש

תנן ביומא דף ע' ע"א בסוף סדר העבודה, 'וי"ט היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש'. ויל"ע הרי הטעם של היו"ט שיצא בשלום הוא בגלל שלא שינה כמו הצדוקים שהם שינו ומתו (רמב"ם בפיהמ"ש דף נ"ג ע"ב), וא"כ יו"ט הזה נהג רק מעת שהיו כה"ג צדוקים, אבל בזמן בית ראשון שעדיין לא היו צדוקים הרי לא היה חשש מיתה בקה"ק, וממילא לא היה מקום לעשיית יו"ט זה. וכן משמע ממש"כ הברכי יוסף (סי' ריט) שהכה"ג לא בירך ברכת הגומל בצאתו מקה"ק, כי הדבר תלוי היותו כשר וצדיק ולא היה הסכנה במקום ע"ש.

ולפי"ז יל"ע על מה שהרמב"ם בהלכות עבודת יוה"כ (סוף פ"ד) מזכיר שהכה"ג עושה יו"ט בצאתו מקה"ק, והרי כידוע דרכו לכתוב רק הלכות שיהיו נוהגים גם לע"ל, והרי לע"ל לא יהיו כה"ג צדוקים ולא יהיה חשש מיתה ח"ו לכה"ג בקה"ק, וממילא לא יהיה מקום ליו"ט זה. ואף שלפי"ד הרמב"ם בסוף הלכות מלכים יהיה לע"ל עולם כמנהגו נוהג, מ"מ פשוט שלא יהיו כה"ג צדוקים וכהנים שישנו מכפי הדין.

וכע"ז יל"ע במה שכתב הרמב"ם (פ"ד מעבודת יוה"כ ה"א) שהכה"ג התפלל תפילה קצרה שלא להבעית את העם, והנה כל זה שייך רק מעת שהיו כה"ג צדוקים אבל לפני כן לא היה שום חשש שמא ימות הכה"ג בקה"ק, ואמאי הוצרך לכתוב כן להלכה. והגע עצמך כשאהרן קדוש ה' נכנס לקה"ק [ולפי"ד המדרש וכידוע מהגר"א שהיה נכנס בכל עת שירצה], אטו היה חשש בלב כל העם שמא ימות בקה"ק. וא"כ צ"ע אמאי הזכיר הרמב"ם שהכה"ג מתפלל תפילה קצרה והרי לע"ל יתבטל החשש ויהיה יכול להאריך בתפילה כרצונו.

עוד יל"ע מ"ט מזכירים בסדר העבודה ביוה"כ שהכה"ג היה עושה יו"ט בצאתו מן הקודש, והרי אמירת סדר העבודה הוא מטעם של ונשלמה פרים שפתינו (רש"י דף לו ע"ב ד"ה ההוא דנחית), ואיזה ונשלמה פרים יש באמירת דבר זה שהכה"ג היה עושה יו"ט בצאתו מקה"ק, וכן תמוה מה שמאריכים לתאר את מראה הכהן באותה שעה.

***

גפן של זהב

קושיות ותמיהות

שהחיינו בהבאת מנחה מן החדש'

הרה"ג רבי איתמר טעפ שליט"א

בגמ' ברכות לז: ומנחות עה: איתא דהמקריב מנחות מברך שהחיינו. וביאר הרמב"ם בפ"ז מהלכות תמידין ומוספין הי"ח, דמיירי במקריב מנחה מן החדש, וזה לשונו: "וכל המקריב מנחה מן החדש תחילה מברך שהחיינו".

ומשמע מדבריו דלא רק המקריב את העומר ממנחה חדשה מברך, אלא כל כהן המקריב מנחה מן החדש מברך שהחיינו. ובמעשה רוקח הל' מאכלות אסורות פ"י הי"ז מבואר דאף ישראל המביא מנחה מן החדש, מברך שהחיינו על הבאתה.

ויש להבין אמאי תקנו ברכת שהחיינו דווקא במביא מנחה "מן החדש", והרי את מצות המנחות מקיימים גם במנחה שאינה מן החדש, ומהי מעלתה של התבואה מן החדש לברך עליה שהחיינו.

***

הבאת חטאת קודם יום הכיפורים

הרה"ג רבי אליקים גולדזוסר שליט"א

הנה בכל הקרבנות חיוב הבאתם הוא רק ברגל ראשון שאז עובר בעשה ובג' רגלים עובר בבל תאחר, אבל מצד עצם חיוב ההקרבה המוטל עליו אין דין להקריב מיד, לולי הענין של 'זריזין מקדימין', ובפשוטו אף בחטאת הדין כן. אמנם יש להסתפק בערב יום הכיפורים, דמבואר ברבינו יונה ובחיי אדם ופסק כן המ"ב (סי' תר"ו סק"א) ד"בעיוה"כ מחויב לתקן הכל כדי שיטהר מכל עוונותיו כדכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאותיכם", ומשו"ה יש חיוב תשובה בערב יוה"כ"פ, וחיוב פיוס חבירו והשבת גזילה וכמבואר שם.

ויש להסתפק לפי"ז אם המחויב חטאת חייב מטעם זה להקריב חטאתו קודם יוה"כ"פ, כדי להטהר מחטאתו, או דלמא דאף דהחטאת מכפרת, מ"מ אינה בגדר תיקון החטא כתשובה והשבת גזילה, אלא היא מצוה בפנ"ע. וצ"ע. ויש לברר אצל יודעי דבר האם בערב יוה"כ"פ היו יותר הקרבות של חטאות ואשמות, או לא, וצ"ע.

***

מסירת מודעה על נדרי הקדש

איתא בגמ' נדרים כג: ובשו"ע י"ד סי' ר"א ס"ב דהמתנה שנדריו יהיו בטלים, אם אינו זוכר תנאו בשעה שנודר, בטל הנדר. [וזהו שעושים מסירת מודעה בער"ה, אמנם לקולא לא סומכים ע"ז, כיון שכתב השו"ע שם לחוש לדעות שאין התנאי מועיל אלא אם זוכרים אותו תוכ"ד לנדר].

ולפי"ז מדינא במסירת מודעה שעושים בערב ר"ה מתבטלים כל נדרי ההקדש אם לא זוכרים את התנאי בשעת ההקדש, [ומטעם זה מפרטים חוץ מנדרי תענית כדי שלא יתבטלו ג"כ].

ויש לעיין דא"כ בזמן שייבנה בית המקדש ויבואו להקדיש קרבנות, לא תחול קדושה על הקרבנות עד שיבטלו את מסירת המודעה, [ומכאן ואילך יאמרו חוץ מנדרי תענית וקרבנות].

[ולא דמי להפרשת תרו"מ וחלה שאינם בטלים מחמת מסירת המודעה, שהרי הפרשת תרו"מ וחלה אינם נחשבים לגמרי בכלל הנדרים (כדמשמע ברמב"ם ריש הל' נדרים ובר"ן ריש נדרים שכללו רק נדרי איסור ונדרי הקדש בכלל הנדרים), ומסתבר שאין דעת האדם לבטלם במסירת המודעה, ומשא"כ נדרי הקדש שנכללים להדיא עם שאר הנדרים, דצריך להוציאם בפירוש. ויל"ע בזה].

***

השתחוואה בנשים ביום הכיפורים

הרה"ג רבי יוסף שמעון פרסר שליט"א

בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סי' ר"ע) כתב בשם הגר"ח ז"ל, (מרשימות הגר"מ שורקין שליט"א), דעיקר חיוב כריעה בימים נוראים בעבודה דוקא הוא זכר לעזרה שהיו כורעים, וביאר דכיון שנשים לא רגילות בעזרה כדאיתא בקידושין נ"ב ע"ב, ממילא אין בהן ענין להשתחוות בעבודה.

וצ"ע מדברי שו"ת הרדב"ז ח"א סי' תת"י, שדין השתחוואה הוא מחמת שמיעת שם המפורש של הכה"ג, וא"כ צריך להיות שגם נשים שעמדו בעזרת נשים כיון ששמעו השם המפורש היו צריכות להשתחוות, ומה שאמרו "העומדים בעזרה" כתב הרדב"ז לפי שהם עפ"י רוב שמעו, אבל עיקר המחייב של השתחווייה הוא שמיעת שם המפורש, [וכן שאלתי להגר"ח ק שליט"א ואמר שגם הנשים מסתמא השתחוון], וא"כ דברי הגר"ח ז"ל צ"ע לכאורה.

***

שׁוֹׁת בְּדִינֵי הַקּוֹדֵשׁ וְהַמְקֻדָּשׁ

תשובות הקוראים על חלק מהשאלות בגליון הקודם
הדברים נכתבו לעורר את העיון בלבד

שאלה א'

ק"ל דהיסח הדעת פוסל בקדשים (פסחים לד.). האם במי כיור ג"כ פוסל היסח הדעת?

לכאורה נראה כמו שיש במי כיור שאר הפסולים, דהיינו פסול לינה (זבחים כ.). ופסול יוצא (שם כ: וברש"י ותוס'), הוא הדין שנוהג בהם פסול היסח הדעת, וברש"י פסחים לד. ד"ה בהיסח כ' דמקור פסול היסח הדעת הוא מדכתיב את משמרת תרומותי עבד לה שימור ולא תסיח דעתך, ועי' תוס' זבחים כא. ד"ה מאי דמי כיור שנתקדשו בכלי שרת מצוה לשומרן כשאר קדשים שלא יפסלו, ע"כ. מבואר דנוהג בהם דין משמרת, וא"כ ה"ה לענין פסול היסח הדעת.

ובתוס' זבחים כ: ד"ה קידש כתבו "דלא שייך היסח הדעת במים כמו בידיים", אמנם אינו ענין לכאן כלל, דכוונתם שהיציאה אינה עושה היסח הדעת במים כמו שעושה בידיים, אבל אם היה היסח הדעת גמור נפסל גם במים.

אך יש לדון למ"ד בפסחים שם דהיסח הדעת פסול טומאה, דהיינו משום חשש שמא נגעה בהם טומאה, א"כ י"ל דבמי כיור לא שייכא טומאה משום דמשקי בי מטבחיא דכן ולרב אפילו טומאת עצמן אין בהם, וממילא לא שייך בהו פסול טומאה כלל.

שאלה ב'

כלי שרת שעבודתם מחנכתם, האם עבודתן מקדשתן גם שלא מדעת, או דבעינן דעת לקדש?

התוס' בזבחים מז. ד"ה איזהו מסתפקים האם סכין צריך להיות כלי שרת, והקשו מהגמ' בפסחים סו. שבערב פסח כל אחד היה מביא סכינא מתוך ביתו, ותירצו התוס' שהקדישו את הסכינים מערב שבת, וכ"כ הר"ן בחולין ג; ומש"כ שהקדישו מערב שבת היינו משום דאירי שם שחל ער"פ בשבת ואסור להקדיש בשבת, (ועי' קרני ראם פסחים שם), ולכאורה קשה דמ"מ מה שהקדישו בערב שבת הוי רק קדושת דמים, ובשבת מתקדשים קדושת הגוף ע"י השחיטה, א"כ עדין יהיה אסור משום מקדיש בשבת.

ואם נאמר דהעבודה עצמה מקדשת ואין צריך דעת לקדש, ניחא, שאין דומה למקדיש בשבת כיון שמתקדש ממילא.

שאלה ז'

יורש שמביא את קרבן אביו האם צריך את דעתו להקרבה ככל קרבן הטעון דעת בעלים, או דאינו חשוב בעלים גמור לענין זה.

במנחת ברוך סי' י"ח ענף ב' ד"ה וגם, נקט דבקרבות שירשו אין צריך רצונם, (אך מסתפק קצת לדעת רב פנחס בריה דרב אמי דס"ל דיש שינוי בעלים לאחר מיתה, דהיינו שצריך להקריב לשם היורש ואל"כ הוי שינוי בעלים, א"כ הא חשבינן ליה ליורש כמו בעלים, ואפשר דבעינן ג"כ רצונו של יורש, עכת"ד).

שאלה ח'

האם כהן מברך על עשיית חטאת העוף הבאה על הספק?

נראה שלפיש"כ הרמב"ם בסוף הלכות מילה שאין מברכין על ספק דאורייתא, א"כ אין הכהן מברך, דחטאת העוף הבאה עה"ס הוי קרבן רק מספק. (ועי' אביר יעקב כריתות כה. שנסתפק האם מברכים על אשם תלוי, דדילמא כיון דהיה בא על ספק הוי דומיא דשאר ספיקות דלא מברכין, או דילמא כיון דרחמנא חייביה להביא אשם תלוי מברכין, והביא שם מבעל יד דוד שהשיב לו דתלוי במחלוקת הרמב"ם והראב"ד סוף הלכות מילה הנ"ל, ותמוה דאשם תלוי הוי קרבן ודאי, דחזינן שהוא נאכל ואין בו ספק חולין בעזרה).

שאלה ט'

האם כשנאבד הבשר ונשארו לחמי תודה, נחשב שיש בשר לזרוק עליו את הדם?

במנחות כו. מבואר שאם נאבד הבשר ונשארה רק מנחת נסכים אינו מועיל ולא יזרוק את הדם, אמנם יש לחלק בין מנחת נסכים ללחמי תודה, דנסכים אדם מביא מכאן ועד עשרה ימים, ולרבנן דרבי מאיר בזבחים מד. אין הזבח נחשב מתיר על הנסכים ומה"ט אין פיגול בנסכים. משא"כ לחמי תודה שהזבח מתירן ופיגול בתודה נתפגל הלחם.

ובשפת אמת פסחים עט. מסתפק בשתי הלחם ולחמי תודה האם נחשב יש בשר לזרוק עליהם את הדם. (ומש"כ שם בהגהת חתנו להוכיח מהתוס' זבחים קט. דבתודה אין זורקים את הדם בשביל הלחם, עישה"ט בתוס' דאינו מוכח כלל, וכמוש"כ בס' מעיל קטן עמ' רי"ב).

שאלות שנשלחו למערכת

בדברים שאינם מפורשים בש"ס ורמב"ם

(א) האם הסגן שמתקינים לכהן גדול קודם יום הכיפורים (יומא ב.). צריך להיות דוקא נשוי, או אפשר להתקין לסגן גם מי שאין לו אשה?

(ב) ביומא י"ב מבואר בד' רב פפא שכהן גדול מתחנך ע"י עבודת יוהכ"פ עצמה, שעבודתו מחנכתו, ויש לעיין אם מת הכהן גדול קודם הוצאת כף ומחתה, האם הוצאת כף ומחתה חשיבא עבודה לחנך את השני או לאו?

(ג) האם מקום מתן דם של חטאות הפנימיות [כגון של יום הכיפורים] במזבח הפנימי הוא דוקא למעלה מחצי המזבח?

לאחר מאמצים מרובים

ניתן להשיג

את הדיסק המיוחד המתאר את עבודות הקרבן
מכנס ההמחשה של מכון "תורת הקרבנות"
שבו הודגמו למעשה העבודות דלהלן:

סמיכה, שחיטה, הולכה, קבלה, זריקת דם חטאת, הפשט ניתוח והדחה בקרבן עולה,
חלקי האימורין בשאר הקרבנות, תנופת חזה ושוק בשלמים והולכת האיברים לכבש.
ההמחשה מלווה בהסבריו הבהירים של הגאון רבי ישראל הכהן אייזנבלאט שליט"א
ראש כולל "ישיבת הכהנים" בירושלים, ושל הרה"ג רבי אמת' בן דוד שליט"א
מח"ס "שיחת חולין" עמ"ס חולין ו"נר תמיד" עמ"ס תמיד.

הדיסק כולל תוספת של עשרות תמונות בכיתוב מלא

מחיר מסובסד: 30 ש"ח

להשיג בבני ברק - איזור מרכז העיר: 03-6189607

איזור מערב העיר: 03-6183447

איזור משכנות יעקב: 03-6781472

קרית הרצוג ופרדס כץ: 050-4150215

ירושלים - רמת שלמה וישיבת מיר: 02-5861142

איזור בית וגן: 02-6433507

מודיעין עילית - קרית ספר: 08-9298507

חפציבה: 054-8403451

כמו כן ניתן להשאיר הודעה בטל' 050-4134645

ניתן לקבל בדיסק און קי בתשלום סמלי, וכן לקבל אלבום תמונות מבואר. פרטים בטל': 052-7653813

בברכת התורה

מכון "תורת הקרבנות"

ספרים חדשים בהלכות הקודש והמקדש

ספר אבא ביתן - בירורים ועיונים נפלאים בעניני עבודות הקרבנות [בזבחים מנחות ועופות] לפי סדר העבודות, דבר דבור על אופניו כולל כ-500 עמודים. נכתב ונערך בס"ד על ידי הרה"ג רבי אברהם גודמן שליט"א מודיעין עילית.
ניתן להשיג אצל המחבר בטל' 08-9741202.

אוצר דינים "תורת הקרבנות" - הלכות מעשר בהמה. פסקי הלכות עם מקורות ומילואים בדיני קרבן מעשר בהמה, הפרשתו והקרבנו ועוד. יצא לאור בס"ד ע"י המכון.

קונטרס הלכתא למשיחא - הלכות ראש השנה לעתיד לבא. כולל דיני קידוש החודש, קרבנות ר"ה, תקיעת שופר במקדש, ספירת השנים ליובל, ועוד ועוד. נכתב ע"י הרה"ג רבי שמשון דינר שליט"א. ניתן להשיג אצל המחבר בטל': 03-5798764.

מערכת "תורת הקרבנות" ת.ה. 3196 בני ברק

טל' 050-4134645

כתובת: korbanot@neto.net.il

ניתן לקבל את הגליון במייל מידי חודש

הערות תמיהות וישובים בעניני הלכות הקרבנות יתקבלו עד י' בחודש. עדיפות להערות קצרות.
ניתן לשלוח ע"י הנציגים בכוללים או במייל לכתובת או לת.ה. 3196 ב"ב